

QUAN ĐIỂM ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG QUA NGHIÊN CỨU TÁC PHẨM *SỬA ĐỔI LỐI LÀM VIỆC* CỦA HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN VĂN DƯƠNG *
NGUYỄN THỊ THU **

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm công tác giáo dục, rèn luyện đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên (CBDV) và nhân dân. Người quan niệm đạo đức là cái gốc của người cách mạng: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi đến mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”¹.

Về đạo đức cách mạng, trong tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu ra năm tiêu chuẩn ngắn gọn súc tích và tiêu biểu của người CBDV gồm có: **Nhân, Nghĩa, Trí, Dũng, Liêm**.

Nhân là thật thà thương yêu, hết lòng giúp đỡ đồng chí và đồng bào; kiên quyết chống lại những việc có hại đến Đảng, đến nhân dân. Sẵn lòng chịu cực khổ trước mọi người, hưởng hạnh phúc sau thiên hạ, không tham giàu sang, không e cực khổ, không sợ oai quyền.

Nghĩa là ngay thẳng, không có tư tâm, không làm việc bậy, không có việc gì phải giấu Đảng. Ngoài lợi ích của Đảng, không có lợi ích riêng; lúc Đảng giao cho việc gì, bất kỳ to nhỏ đều ra sức làm cẩn thận; thấy việc gì phải thì làm, thấy việc gì đúng thì nói. Không sợ người ta phê bình mình mà

phê bình người khác cũng luôn đúng đắn.

Trí là biết xem người, biết xét việc. Vì vậy mà biết làm việc có lợi, tránh việc có hại cho Đảng, biết vì Đảng mà cân nhắc người tốt, đề phòng người gian. Điểm mấu chốt trong chữ trí là nắm vững, sử dụng lý luận, kiến thức để nhìn nhận, cân nhắc người có khả năng chứ không phải xét qua loa, hình thức, hời hợt.

Dũng là dũng cảm, gan góc; gặp việc phải có gan làm; thấy khuyết điểm phải có gan sửa chữa; cực khổ, khó khăn có gan chịu đựng; có gan chống lại những vinh hoa, phú quý không chính đáng; nếu cần dám hy sinh tính mệnh cho Đảng, cho Tổ quốc, không rụt rè, nhút nhát.

Liêm là không tham địa vị, không tham tiền tài, không ham sung sướng, không ham người tặng bốc xu nịnh mình. Vì vậy mà quang minh chính đại không bao giờ thoái hóa, chỉ có một thứ ham học hành, ham làm, ham tiến bộ.

Phẩm chất đạo đức trên đã thể hiện khái quát các mối quan hệ xã hội của người CBDV với Tổ quốc, với nhân dân, với đoàn thể và cá nhân. Nó cũng phản ánh cả quá trình từ tình cảm đến nhận thức trách nhiệm và xây dựng ý chí cách mạng và hành động cách mạng. Theo Người, khuyết điểm, sai lầm lớn nhất mà CBDV thường mắc phải là *chủ nghĩa cá nhân*. Đó là “một thứ vi trùng rất

* ** Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch

độc, do đó mà sinh ra các thứ bệnh rất nguy hiểm”² như: tham ô, hối lộ, hủ hóa, đặc quyền đặc lợi, lãng phí của công, thiếu kỷ luật, óc lãnh tụ, kéo bè kéo cánh,... “Những tật bệnh đó khiến cho Đảng xệch xoạc, kỷ luật lỏng lẻo, công việc bê trễ. Chính sách không thi hành được triệt để, Đảng xa rời quần chúng”³. Những khuyết điểm, sai lầm này ảnh hưởng không nhỏ đến uy tín của Đảng, làm cho quần chúng hoang mang, tạo cơ hội cho kẻ xấu lợi dụng để tự tư tự lợi.

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng: “Một Đảng mới từ trong xã hội cũ bước ra, nếu nó hoàn toàn không có những người xấu, việc xấu như thế mới là kỳ quái”⁴. Do vậy, Người yêu cầu: “Phải giáo dục đảng viên và cán bộ, kiên quyết cảm hoá những phần tử xấu, sửa chữa những thói xấu còn lại. Phải cố sửa chữa cho tiệt nọc các chứng bệnh, khiến cho Đảng càng mạnh khỏe, bình an”⁵, còn “Các đảng viên, cán bộ, cần phải luôn luôn tự hỏi mình, tự kiểm điểm mình và đồng chí mình. *Luôn luôn dùng và khéo dùng cách phê bình và tự phê bình*, thì khuyết điểm nhất định hết dần, ưu điểm nhất định thêm lên”⁶.

Ngay khi chính quyền cách mạng còn non trẻ, lại trong hoàn cảnh vừa kháng chiến vừa kiến quốc, với tư cách và trách nhiệm của người đứng đầu Đảng và Nhà nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận rõ tính chất nghiêm trọng và nguy hiểm của những khuyết điểm, sai lầm ở một số CBDV, những khuyết điểm đó nếu không được nhìn nhận đúng đắn và kiên quyết sửa chữa nó sẽ phá hoại sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc. Thái độ của Người với những khuyết điểm, sai lầm đó rất kiên quyết và triệt để nhưng cũng đầy tính nhân văn.

Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, bên cạnh những thành tựu về kinh tế - xã hội mà đất nước ta đạt được sau 20 năm đổi mới, mặt trái

của cơ chế thị trường đang tác động không nhỏ tới phẩm chất, đạo đức và lối sống của đội ngũ CBDV. Tham nhũng, hối lộ đã trở thành “quốc nạn”. Sơ kết thực hiện NQTU 6 (lần 2) Khóa VIII, từ 19 - 5 - 1999 đến hết tháng 3 - 2001 cho thấy: “Cán bộ do Trung ương quản lý 53 (10 ủy viên Trung ương) bị xử lý kỷ luật, trong đó khiển trách 9, cảnh cáo 19, cách chức 20, khai trừ là 5. Ở 61 tỉnh, thành và 10 Đảng bộ khối cơ quan Trung ương có 19.029 đảng viên bị kỷ luật; trong đó khiển trách 6.766, cảnh cáo 7.088, cách chức 2.192, khai trừ ra khỏi Đảng 2.893”⁷. Nhiều vụ tham nhũng, tiêu cực, gây thất thoát lớn tài sản Nhà nước... là vấn đề nổi cộm, gây bức xúc trong dư luận. Những quan tham vì vụ lợi sẵn sàng mua những trang thiết bị cũ kỹ của nước ngoài với giá cao, sẵn sàng nghĩ trăm phương ngàn kế để bớt xén tiền của của nhân dân,... đó là những kẻ “bất liêm”. Chúng lợi dụng những kẽ hở của cơ chế kinh tế, những sơ hở của Nhà nước và lòng tin của nhân dân để bán rẻ lương tâm, nuôi béo con sâu “cá nhân chủ nghĩa”, gây bức xúc trong xã hội.

Những sai phạm hiện nay về đạo đức cách mạng không vượt ra ngoài những vấn đề Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phân tích, phê phán. Những sai phạm đó biểu hiện ở cấp độ nghiêm trọng hơn, quy mô lớn hơn, tiêu cực phổ biến, kéo dài hơn và vấn đề không phải chỉ là sai lầm, khuyết điểm của từng cá nhân riêng lẻ, mà còn nhiễm vào cả cơ chế quản lý kinh tế, xã hội như tệ quan liêu, thoái hoá biến chất, suy thoái về tư tưởng chính trị và đạo đức lối sống. Rõ ràng hiện nay, cách mạng đang yêu cầu và đòi hỏi phải giải quyết vấn đề đạo đức xã hội, trước hết là đạo đức của CBDV một cách mạnh mẽ, kiên quyết và triệt để hơn rất nhiều.

(Xem tiếp trang 18)

của lãnh đạo.

- *Công thân*: Cây mình có thâm niên công tác, sống lâu lên lão làng, nên cứ lấy chủ quan của mình làm chuẩn mực, áp đặt ý kiến một cách thiên cận, chỉ biết *khoét chân cho vừa giày*, chứ không chịu sửa giày theo chân.

- *Nói suông*: Việc gì, chuyện gì cũng tham gia góp ý kiến nhưng nội dung không có gì mới, chủ yếu chỉ để tán đồng với ý kiến người khác, nên những lời nói này chẳng có bất kỳ giá trị thực tế nào.

Cũng do tình trạng *bách nhân - đa tật* đó cho nên phương pháp sử dụng, bổ nhiệm cán bộ kế cận của người lãnh đạo càng quan trọng, bởi vì: “Lãnh đạo khéo, tài nhỏ có thể hoá ra tài to, lãnh đạo không khéo, tài to cũng hoá ra tài nhỏ”⁷.

Ngay trong giai đoạn đầu của cuộc trường kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng phương pháp làm việc và kiểm soát của cán bộ. Do vậy, cán bộ lãnh đạo phải luôn nâng cao năng lực, đổi mới tư duy, mở rộng tầm nhìn thì mới có thể lãnh đạo thành công. Trong thời kỳ đầy mạnh CNH, HĐH đất nước hiện nay, công tác xây dựng và rèn luyện đội ngũ cán bộ lãnh đạo càng đặt ra cấp thiết. Vì thế, hơn lúc nào hết, chúng ta phải nhận thức sâu sắc và đúng đắn tính chất quan trọng, cấp thiết của việc xây dựng và hoàn thiện đội ngũ cán bộ lãnh đạo, nhằm tạo ra những thế hệ lãnh đạo có *tài* và *tâm* để thực hiện thắng lợi đường lối, chính sách mà Đại hội Đảng lần thứ X đã đề ra, và muốn vậy, chúng ta càng cần phải tiếp tục nghiên cứu, quán triệt một cách sâu sắc tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

1, 3, 4, 5, 7. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 1996. T. 5, tr. 504, 288, 287, 208, 280

2. *Sđđ*, T. 10, tr. 466

6. *Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử*, CTQG, H, 1996, T. 8, tr. 106.

QUAN ĐIỂM ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG...

(Tiếp theo trang 20)

Đại hội X của Đảng đã khẳng định: “Phòng ngừa và kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí là đòi hỏi bức xúc của xã hội, là quyết tâm chính trị của Đảng ta”⁸, đồng thời, phát động cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” về cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư tạo nên phong trào tự tu dưỡng, rèn luyện, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống và tệ tham nhũng, lãng phí trong toàn xã hội”⁹. Đây là chủ trương lớn, vừa mang tính cấp bách trong tình hình hiện nay, vừa có ý nghĩa lâu dài đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Nghiên cứu, học tập tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*, chúng ta không chỉ suy ngẫm, thấm nhuần đạo đức cách mạng của người CBĐV đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ dạy mà còn quán triệt sâu sắc cách đánh giá và biện pháp khắc phục những khuyết điểm, sai lầm mà Người chỉ ra cho đến nay vẫn còn nguyên giá trị. Do vậy việc nghiên cứu, tiếp thu và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng của người CBĐV hiện nay là nhiệm vụ hàng đầu, đặc biệt quan trọng trong điều kiện Việt Nam đang hội nhập mạnh mẽ vào nền kinh tế thế giới.

1, 2, 3, 4, 5, 6. *Hồ Chí Minh Toàn tập*; CTQG, H, 1995, T.5, tr.252, 255, 258, 263, 263, 265

7. Xem: *Đảng, Bác Hồ về tự phê bình và phê bình*, CTQG, H, 2005, tr.506

8, 9. *Văn kiện Hội nghị lần thứ 3 Ban chấp hành Trung ương Khóa X*, CTQG, H, 2006, tr.13, 23.